

VIKERKAAR

EESTI NOORSOO

RAAMAT-AJARIRI

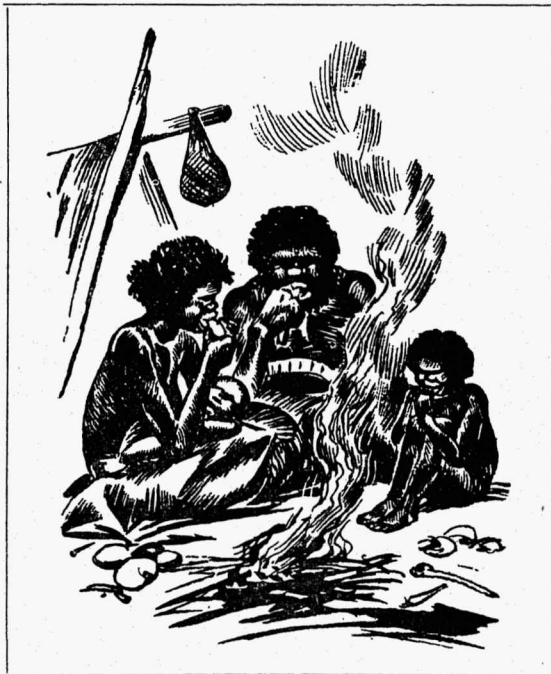
VI AASTAKAIK
TOIMETAJA
M. NURMIK

Nr. 11

ILMUB 10 NUMBRIT AASTAS

1931

A. ČEGLOK
MUST LUIK

TOOKOOL TALLINNAS

Toimetaja L. Jürisson. Haapsalu, Võnnu 13.

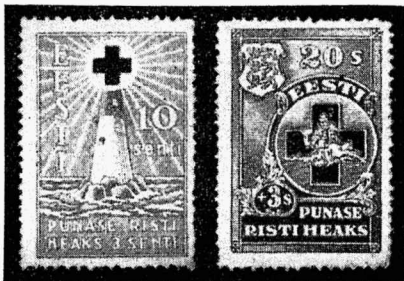
Margikorjaja nurga lugejaile.

Suvi on lõppemas. Veel mõned nädalad päikesepaistet, ja siis algavad lühikesed pimedad sügispäevad alalise vihmaga, mis takistab liikumist väljas ja looduse nautimist. Nüüd margikorjajale jõuab kätte paras aeg päevavalgele tuua margialbum ja markide tagavarad, mis olid suveks kõrvale pandud.

„Margikorjaja nurk“ tervitab oma sõpru uue hooaja algusel ja soovib neile edu margikorjamise alal. Et luua rohkem sidemeid „Vikerkaare“ ja lugejate vahel, oleks soovitatav teie elav osavõtt nurga „postkastist“, kus antakse vastused küsimustele margikorjamise alalt.

Pääle selle kõik lugejad, kes soovivad markide vahetust postiteel, saatku oma aadressid „Vikerkaare“ margikorjaja nurga toimetajale järgmises „Vikerkaare“ numbris avaldamiseks.

Uued eesti postmargid.

1. augustil s. a. ilmusid müügile uued Eesti Punase Risti postmargid. Margid on 2-, 5-, 10- ja 20-sendilised ja müüakse lisamaksuga 3 senti iga margi päält. See lisamaks läheb Eesti Punase Risti hääks. Juuresoleval pildil näeme 10- ja 20-sendilisi marke. 2-sendiline on sama pildiga, mis 20-sendiline ja 5-sendiline on sama pildiga, mis 10-sendiline. Markide värvid on järgmised:

- 2-s. roheline ja punane.
- 5-s. helepunane ja tumepunane.
- 10-s. helesinine ja punane.
- 20-s. tumesinine ja punane.

Uusi marke võib tarvitada igasuguste postisaadetiste tarvis, mis määratud sisemaale kui ka välismaale. Nagu kuulda, uued margid on maksavad kuni 31. juulini 1932. a.

„Vikerkaare“ sõbrad, tarvitage Punase Risti postmarke, see oleks annetis teie poolt häätegevale asutisele „Eesti Punane Rist“.

Veel postkontorist Põhjanabal.

Eelmises „Vikerkaare“ numbris (Nr. 10 1931) kirjutasime veelaluse paadi „Nautiluse“ reisist Põhjanabale. Suve algusel „Nautilus“, suurte raskustega võideldes, ujus üle Atlandi ookeani Ameerikast Inglismaale, kus tal parandati vigastused, mis ookeani reisiril saadud. Viimaste teadete järele „Nautilus“ on külasthanud Teravmägede saart Põhja jäämeres ja asunud umbes kahenädalasele proovireisile. Kui viimane õnnestub, katvateb „Nautiluse“ omanik Wilkins ette võtta katse pääseda Põhjanabale jää alt. Jääme ootama edaspidiseid teateid postkontori avamisest Põhjanabal.

Must luik.

A. Čeglöki järele M. O.

See oli ammu. Ses maailmajaos, kus kõik on vastuoksa. Siis, kui meil on pakane talv, on säääl kuum põuane suvi; kui aga meil on suvi, võib säääl kahel-kolmel kõrgeimal mäetipul näha lund. Säääl metsloomad munevad, säääl linnud ehitavad endile ajaviiteks lehtlaid, säääl pardid istuvad puu otsas, hanedel on kana nokad, ja luiged säääl mandril on mustad.

See maa kutsutakse Austraaliaks. Säääl on vähe jõgesid. Need suvise põua ajal päälegi kuivavad ja suurema hulga päevi aasta jooksul peavad leppima niisama kõva sängiga, kui kõrged künkad naabruses. Vaevalt läigatab kuski porine lombike.

Veel vähem on säääl soid ja järvi. Suuri sisemaa vetekogusid, nagu meil Peipsi, on säääl üsna vähe, kuid põuastel suvedel kuivavad nad sootuks. Vihmastel aegadel täituvad nad roheka veega. Nende veekehvade järvede kaldail asub aga määratul hulgal loomi. Vesi on Austraalias kallis.

Nagu meie vetes valged luiged esindavad suuruselt ja ilult esimest lindu, nii on ka Austraalias mustad luiged jõgede, järvede ja soode päämiseks kaunistajaks.

Suuruselt ja kehaehituselt ei erine must luik palju valgest. Kael on tal tõesti pikem ja ise on ta veidi väiksem, tal ei ole nokal „käsna“, nagu meie luigel. Musta luige nokk on helepunane ja otsal on valge triip. Sulestik on üleni must, ainult suured kumerad suled tiibadel on lumivalged. Jalad on mustad.

Paljud leiavad, et must luik on ilusam kui valge: on sale-dam ja mitte nii kohmakas kui meie valge. Ta must värv eral-dub veest palju teravamalt, kui meie luige valge värv.

Ta eluviisid sarnanevad väga meie luikede omile.

Must luik valib oma elukohaks väikesed jõekäärud, järved ja sood madalate, rohtukasvanud kallastega.

Sügavaist kohtadest hoidub ta eemale: ta ei saa sukel-duda ja toitu veest võttes ajab ta oma pika kaela vette.

Luige toit koosneb vesitaimedest ja juurtest, putukaist konnakarpidest ja väikestest kaladest.

Väike soo või järv, kus vähe vesikasve, ei saa pakkuda küllaldaselt toitu nii suurele linnule, nagu seda on must luik. Pää-legi kuivavad väikesed vetekogud Austraalias suvise põua ajal täiesti.

Kõik need asjaolud sunnivad uuesti luiki asuma vaid neis vähestes kohtades, mis on kõlvulised toidu kui ka pesitamise poolest.

Meil asuvad valged luiged kaugel põhjas vaid neis kohta-des, kus on palju järvi ja soid ja kus elab veel vähe inimesi; siis on neil veel mõned pesitamispaigad Krimmi poolsaarel ja Kas-pia mere ääres. Teistes kohtades meil luiki ei leidu.

Ka Austraalias ei asu paljudes kohtades luiki üldse. Kuid säääl, kus nad leiavad endile mugavaid paiku, võib neid kohata hulgana.

Muide, nisuguseid kohti on säilinud tänini vähe.

Sood, järved ja väikesed jõekäärud on küll alles jäänud, kuid musti iludusi juba säääl ei ole, kuhu on tunginud valge in-i-mene.

Enne valgete inimeste tulekut Austraaliasse (umbes 150 aastat tagasi) oli mustadel luikedel vähe vaenlasi.

Austraalia pikasabalise kotka jõud käib vaevalt üle nii suurest ja tugevast saagist.

Mustad luiged lendavad väga harva. Maast nad tõusevad lendu suuri vaevu ja veestki ei tõuse ühekorraga.

Kui nad aga on õhku tõusnud, muutub nende lend kiireks. Juhtub, et nisuguseil harukordseil rännakuil mõni noor luik jääb parvest maha ja väsides langeb kotkale saagiks.

Siiski ei kuulu must luik austraalia pikasabalise kotka saagi hulka, kes on väiksem kui meie kaljukotkas.

Neile ei tee ka hirmu Austraalia kõige koledam nelja-jalgne kiskja — dingo (metsik koer).

Luiged veedavad suurema osa oma elust vees, dingo on aga kardetav vaid kuival maal. Ka nende pesadele teevad nad vähe kahju. Mustad luiged armastavad pesitada saarekesil või nisuguseil soisil kohtadel, kuhu dingo on raske pääseda.

Rohkem kahju nende pesadele teevad metslased. Pesitamise ajal nad ilmuvad neisse kohtadesse, kus asuvad luigid, ja otsivad nende mune.

Kuid ka need mustade rünnakud ei vähenda luikede hulka. Metslased on halvad ujumad, paate neil ei ole: mõni üksik neist oskab eukaliptuse koorest valmistada viletsa lootsiku, et sõita sellega üle jõe. Seetõttu lõhuvad nad ainult neid pesi, mis asuvad ranna lähedal, millele nad juure pääsevad.

Valgete asumisega Austraaliasse halvenes elu mitte üksi mustadel luikedel, vaid kõigil elavolevusel, nendega ühes ka metslasil endil.

Valged nägid mustas luiges suurt lihatükki, mida oli kerge saavutada püssi abil.

Luigid olid haruldaselt julged. Kui neile läheneti, ei lenanud nad isegi ära, ujusid vaid veidi eemale, et nende pääle visatud bumerangid¹⁾ neid ei tabaks.

Kuid valged ei heitnud bumerange, nad viskasid luikedele tina. Tina lendas kaugemale kui bumerang ja tõi palju sagedamini surma.

Valged tapsid luiki kümnete kaupa, nad ajasid neid paatidel taga.

Pärast valgete jahikäiku jäi harva jõekääru või järve mõni üksik luik ellu. Nende suur kogu ja must värv ei võimalda neile end nii hästi rohusse peita nagu seda teeb vesikana või part.

Ja valgete paadid täitusid kuhjani tapetud lindudega.

Eisialgu asusid valged Austraalia rannikuile, siis järkjärgult levisid sügavamale sisemaale ja tõrjusid musti luiki ikka enam mandri keskele.

Kuid valged ei tõrjunud ainult musti luiki välja. Nad tõrjusid ka metslasi rannikult eemale.

Merest eemal on vähem jõgesid ja järvi. Nad ei ole pesitamiseks nii mugavad. Nüüd olid pesad metslasile palju kergemini kättesaadavad kui enamalt.

Pärast seda, kui metslaste jahipiirkonnad vähenesid, milles asusid suured jahiloomad, nagu suur kanguru, eemu ja ka-suar, hakkasid metslased suurema hoolega otsima luigemune.

*

Vaevalt oli lõpnud augustikuu, kui kevadhingus läbistas Austraalia, kevadiste vihmade mõjul hakkas rohi tärkama; mitmesugused sibultaimed ajasid oma pikad jämedad varred ki-

¹⁾ Bumerang on kitsas, koolutatud, terava otsaga lauake, mis viskamise juures hakkab ikka enam ja enam keerlema; kui bumerang märki ei taba, teeb ta ringi ja tuleb sinna kohta tagasi, kust ta visati.

revate õitega maast välja; eukalptuse koor pakatas, löi tüve küljest lahti ja rippus oksil nagu nuustik.

Linnud hakkasid agaramalt laulma, ja paljudel neist löid suled läikima kirevama iseloomuga.

Kevadet tundsid ka mustad luiged. Isalindude punased nokad olid küll ainult natuke eredamaks muutunud, kuid põues asus neil rahutus ja ärevus.

Sageli sirutasid nad oma pikad kaelad välja, panid nad veepinnale ja lasid kuuldavale valjusid pasunahääli, mis kõlasid pidulikult.

Nad hoolitsesid toidu eest vähem, hakkasid enam ujuma, lendama ja saarekesi ning kitsaid neemi silmitsema.

Pärastpoole nad nagu rahustusid, ja iga paar hakkas ühest vähemast maa-alast kinni pidama. Ja häda sellele, kes astus üle riigi piiri, mille oli oma mõttes ära märkinud mõni isalind. Kutsumatu külaline sai ägeda pääletungi osaliseks.

Veel suurema viha kutsus esile see paar, kes tahtis endale võtta pesa jaoks koha, mis teisele oli meeldinud. Siis peeti visa võitlust kuni nõrkemiseni, kusjuures emalinnud ergutasid võitlejaid oma sisinaga.

Neil harukordseil juhtumel, kui juuretuli ajal õnnestus kohta enda kätte kiskuda, ei olnud võidu saavutamine kerge.

Vanad omanikud tulid mitu korda tagasi oma kohale, iga kord astusid isalinnud ägedasse võitlusse üksteisega, kuni viimati äranokitud ja läbipeksetud omanik tundis, et ta ei suuda kaitsta oma kohta, ja ujus ära uut pesitamispaika otsima.

Viimati on kõigil kohad välja valitud; nõidusliku kevade hingus äratab uusi püüdeid.

Mustad luiged hakkavad kitkuma rohukõrsi ja koguma neid ühte hunnikusse. Nende tööde ajal süüakse siis, kui mahti saab, nagu talupojad heinaajal: peab ruttu, ruttu töö lõpetama. Ja kuhugi varjulisse kohta, — kas saarekesele rohtu või isegi otse vee päälle, kergivad suured meetrikõrgused kuhjad. Pesa on nii suur, et ta ei vaju põhja isegi siis, kui mõlemad luiged temasse pöevad.

Kui pesa on valmis, kisub emalind enda küljest sulgi ja udemeid ja vooderdab nendega pesa sisemuse.

Niisugusel viisil valmistatud pessa ta muneb 4—5, mõnikord isegi 7 suurt määrdinud-halli, veidi rohekat värvi muna ja hakkab neid hauduma.

Kevadehingus puudutas ka metslasi. Nende alati tühjad kohud, mis alistusid kõigile hulkuva jahimehe-elu juhuslikkusele, hakkasid tungivamalt nõudma rikkalikumat toitu.

Salk metslasi, umbes kolmkümmend inimest, liikus ühe järve poole, silmas pidades äärmist ettevaatust.

Nad teadsid kibedate kogemuste järele, et kõige hirksam neile on kohtamine valgetega.

Siiski nad olid valgeist kaugel, järv oli nende asundustest aga veelgi kaugemal.

Nad jõudsid õnnelikult sinna. Mehed valisid laagri jaoks varjulise koha ja läksid piki järvekallast jahile, naised aga asusid korjama eukaliptuse koort ja ehitama viletsaid ulualuseid, mis andsid ehk küll varju päikese, kuid mitte halva ilma eest.

Siin kavatseti peatuda pikemat aega. Pääle mustade luikede pesitas järvel palju igasugu teisi vesilinde.

Neli päeva möödus metslastel täielises rahulolus. Söödi mune, söödi luiki ning parte. Linde oli külluses.

*

Pääle keskpäeva sõitsid mr. Firti farmi juure mõned ratsanikud, kõik ähvardavalt varustatud püsside, pistodade ja revolvritega.

Kari koeri tormas neile metsikult kallale, püüdes neid hobustelt maha kiskuda.

Siiski näis niisugune kohtamine tulijaile meeldivat. Kuuldus hääkskiitvaid hüüdeid ja üleliigset piitsade plaksumist, et koeri ärritada veel suuremale vihale.

Koerte haukumise pääle tuli majast välja mr. Firt. Ta ajas koerad ära, võimaldades seega ratsanikel hobustelt maha tulla.

Külalised läksid tuppa ja hakkasid peremehega saladuslikult sosistama. Seepääle läks see välja ja hakkas kiiresti valmistuma.

Mõne minuti pärast ta tuli relvastatult tagasi ja läks õue. Tema järel väljusid ka külalised. Peremees püüdis neli koera kinni. Külalised asusid hobustele. Ka Firt istus sadulasse.

„Isa, kuhu sa sõidad?“ hüüdis tütarlaps, aida tagant välja joostes.

„Mustade luikede jahile,“ vastas isa.

„Miks sa siis koerad kaasa võtad? Sa rääkisid ju, et nad hirmutavad saagi eemale ja tülitavad alati.“

„Ei, täna on nad meile abiks,“ vastas isa.

Seltsimehed hakkasid naerma.

„Too mulle must luigepoeg kaasa!“

„Hää küll,“ vastas isa tusaselt.

„Hääd nägemist,“ ütles tüdruk, joostes isa juure.

Isa peatus, tõstis ta üles ja suudles teda.

„Hüvasti, mu väike, ole hää laps!“ ütles ta õrnalt ta pääd silitades.

„Ära unusta siis kaasa toomast midagi hääd või musta luige poega!“ hüüdis laps ärasõitvale isale järele.

„Jah, jah,“ lausus isa pahaselt, nagu ei meeldiks talle see lubadus ja ta tahaks ruttu tütre juurest ära sõita.

„Tahaksin küll teada, mis hääd te võite kaasa viia oma tütrele meie jahiretkelt? Kas ühe mustanahkse pää?“ küsis üks mr. Firti kaaslane ja hakkas toorelt naerma.

„Ah, mr. Short, ärgem rääkigem sellest,“ ütles Firt ärritatult. „Arvatavasti loobun varsti neist retkeist.“

„Nojah, kui oleme oma maad puhastanud mustist saata-naist, siis hakkame inglise lordide viisi jahti pidama mustadele luikedele.“

„Jutustage parem, kus te neid nägite,“ ütles Firt vahele.

„Täna hommikul tahtsin korjata luigemune ja sõitsin järve ääre. Näen — teisel kaldal kihavad mustad, said haisu ninna, et järvel on palju luigepesi, tahtsidki mune süüa.

Muidugi olin nii suurmeelne, et ei tahtnud neid pahan-dada ja otsustasin loobuda oma jahipidamisest. Pöörasin hobuse tasakesi ümber ja sõitsin naabreid kutsuma.“

„Kas arvate, et me nad säält veel eest leiame?“ küsis Firt.

„Tingimata. Ega keegi mind märganud. Ja ka siis jõuak-sime neile järele. Teie koerad juhatavad meile jäljed kätte.“

Kell oli viis; päike seisis madalal silmapiiri kohal. Mets-lased lõpetasid oma päevase kütümise ja asusid tulede ümber, igauks oma perekonnaga.

Kõige meeldivam töö seisis ees: ära süüa see, mis terve päeva jooksul oli jõutum hankida. Kõik olid rahuldatud ja lõbu-sad, kuuldus naeru — lapsed hüppasid, kiskusid üksteiselt palu, loopisid neid, ajasid üksteist taga.

Neli päeva hääd sööki olid pannud unustama kõik hulkuva, poolnälgiva elu viletsused. Hääolu ja rahu valitses nende vähe-nõudlike inimeste laagris.

Ent järvelt kostis vihale-ärritatud isalindude ja üksijää-nud emalindude ärevaid hääli.

Mustade luikede võimsais pasunahäälis ei kuuldunud enam pidulikkust. Sookure kähisevas häälitsuses ja partide ärevas ning sagedases prääksumises kõlas kurbus kaotuse pärast.

Terve linnupere oli ärevil, ja iga päevaga kasvas nende ärevus aina suuremaks ning suuremaks. Ikka enam ja enam sai kahjukannatajaid ja rüüstatuid.

Kui mehed ja naised otsisid luikede ja partide pesi, siis lapsed nuuskisid mööda kaldaid ja otsisid neppide, vesikanade, kiivitajate ja teiste väikeste lindude mune. Ja needki väikesed kaebasid ja piuksusid oma peenikeste häältega oma mure üle, mis oli niisama suur kui luikede ja teiste suurte lindude oma.

Kuid kes kuulis nende kaebusi? Päike paistis ühtviisi niihästi kahjukannatajaile kui kahjutegijaile.

Vaid kerge õhtutuul kandis lindude oiged kaugele, kaugele kõrbe ja peitis nad sinna tihedaisse põosastesse ja puude lehestikku.

Kuid äkki kõlasiid paugud ja koerte haukumine. Tõusis kirjeldamatu segadus. Mõned mehed osutusid tapetuks, teised panid jooksu. Naised haarasid väikesed lapsed sülle ja jooksid ka laiali.

Ketist vabastatud koerad tormasid laagrisse, rebisid musti jalgadest ja kiskusid neid pikali. Püssi- või revolvripauk kiirendas nende tööd ja nad tungisid uue ohvri kallale.

Enamjagu naisi jooksis järve ääre, lootes sääl kõrges rohus end ära peita tagaajajate eest. Ja näis, nagu ei olekski nad eksinud: neid ei hakatud otsima.

Tagaajajad suundusid neile meestele järele, kes lootsid end metsas varjata.

Paugud hakkasid ikka harvemini kostma, ja koerte haukumine kuuldus aina nõrgemini.

Kuid see oli seepärast, et metslaste arv vähenes ikka enam ja enam.

Koerad tundsid oma tööd hästi ja ajasid jälgi mööda põgenejaile järele.

Ratsanikud ei jäänud neist ka maha, lasid metslasi, ja metslased langesid tabatuna nende kuulidest.

Mitte rahuldatuna sellest, et nad kõik metslased maha löönud, keda nägid, saatsid valged mitu korda koerad laagrisse tagasi, ja ikka uuesti otsisid koerad üles mõne peitupugenud mehe või poisi. Pärast koerad jooksid järve ääre, ja siin jõudis järg naiste ja väikeste laste kätte.

Sääl, kus koerad peatusid ja hüppasid, sõitsid ratsanikud vette ja leidsid kustki väljaulatava musta naise- või lapsepää; kiire revolvripauk emasse vajutas vette ka lapse.

Ainult ühel naisel õnnestus pääseda surmast. Esialgu ta pää läks enam segi kui teistel, ja sel ajal, kui mõned naised end kiiresti peitsid sinnasamasse laagri juure rohusse, ta põgenes kaheaastase pojaga piki järvekallast, kuni jõudis kitsa neemeni. Ta jooksis seda mööda edasi.

Talle meenus¹), et samal neemel, vasakul, on luigepesa, millest ta võtnud mune. Ta ruttas sinna, pani oma poja luigepessa, kattis ta rohuga, ise aga läks kaelani vette. Nägi oma lähedal hunniku kasve. Kahmas selle hunniku ja pani endale pähe.

See päästis ta valgete käest.

¹ tuli meele

Koerad kihutasid mööda jälgi sinna, mr. Firt järele. Esi-
algu nad jooksid selle kohani, kus naine oli vette läinud, kuid
pärast läksid pesa juure ja hakkasid seda lahti kaevama.

Varsti kuuldus pesast lapse kisa, ja koerad kiskusid välja
kängrunahkse koti.

Firt hüppas hobuselt ja võttis koti oma kätte. Ta nägi
selles kahe-aastase poisi nutva musta näo.

„Mis teil siin on?“ küsisid kaaslased ta juure ratsutades.

„Leidsin musta luige,“ vastas ta ja nende sõnadega tõmbas lapse kotist.

„Ha-ha-ha!“ kõlas vali naer. „Justkui Mooses korvis. Näe, kui kavalad!“

„Vaata, et müüd istub igas luigepesas niisugune luik.“

„Lõmastage ta pää, mis ta piuksub!“ ütles Short.

„Koerad on teda vist näksinud!“

„Kahju, et nad pole teda hoopis lõhki tõmmanud — oleks vähem tüli. Tehke talle ruttu lõpp — milleks veel aega viita...“ ütles Short kurjalt.

Kuid Firt viivitas. Lapse nutetud silmad, milles värisesid pisarad, vaatasis hirmunult talle otsa, ja ta südames liigahtus kaastunne väetikese vastu. Talle meenus ta tütar.

„Noh, sõidame, sõidame ruttu minema, on juba hilja. Vi-sake ta vette minugipoollest,“ kiirustas Short Firti.

„Ei, ma võtan ta kaasa. Olgu see kingitus mu tütrele. ütlen, et tõin nuku asemel musta luige.“

„Ha-ha-ha!“ kõlas jällegi toores naer.

„Hästi mõeldud. Kui leiaksin veel, ma võtaksin endale ka.“

„Jah, see on parem kui nukk; vähemalt pole vaja teda osta.“

„Ei lähe katki ka.“

„Ja kuigi läheks, ei oleks see suur kahju,“ kuuldusid hääled.

Siis Firt pani lapse jälle kotti, sidus sadula külge, ja kolonistid pöördusid kodu poole. Nende jahiretk mustadele oli osutunud väga õnnestunuks, ja nad kõnelesid üksteisega lõbusalt oma tabavaist laskudest.

Nad sõitsid ära. Ja pärast püssipauke, koerahukumist ja kisa asus järvele vaikus.

Päike kustus. Taevas süttisid tähekesed.

Paukudest ning kisast hirmutatud linnud peitsid ära oma mure ja vaikisid.

Ka metslaste laager oli vaikne. Tasa põlesid tukid tuleasemel, valgustades aeg-ajalt väljasirutatud laipu nende kõrval olevate vereleikudega.

Mahajäetuna seisis viletsad telgid, mil ripnesid kotikesed. Valgeid ei meelitanud need kotid. Nad teadsid, et terve metslaste rikkus seisab juurtes ja kollases ning valges savis, millega nad end värvivad oma pidustusil.

Nende eesmärk ei olnud röövimine, vaid „maa puhastamine mustadest“².

Ent järvelt hakkas jällegi kostma lindude häälightsusi.

Surmast pääsnud metslasenaine seisis kaua vees.

Veest välja tulnud, ta hakkas ettevaatlikult, nagu metsloom, hiilima luigepesa poole.

² Niisugune kõnekäänd oli tarvitusel valgete kolonistide hulgas, kes lugesid metslaste hävitamise niisama hädavajaliseks tööks kui oma maade puhastamise umbrohist ja võsastikust. — Kes on lugenud jutte indiaanlastest, teavad, et Ameerika avastamisest päälle põlnud selle algelanikel enam asu Euroopast tulnud õnneküttide eest, kes nelja sajandi kestel peaaegu sootuks maha on tapnud maa päriselanikud, et omandada nende maid ja varandusi.

Juba ta ongi ta juures. Ta süda tardus ootusest.

Kuid, milline häda! Last ei olnud. Ka kotti ei olnud.

Ta oli enda lähedal kuulnud valgete hääli; oli kuulnud nende hirmust naeru.

Kus on ta laps? Kus? Kui nad oleksid ta tapnud, siis ta oleks siin...

Ta jooksis laagrisse, kuid oma hirmuks sattus ta kõikjal laipadele... Ta poega ei olnud nende hulgas.

Ta vaatas oma telki, vaatas teisegi, jooksis igale poole, kuid last ei olnud.

Ta tahtis leida vähemalt ta laiba. Tal oli kergem taluda ta surma kui niisugust teadmatut kadumist; ta jooksis mitu korda edasi-tagasi, vaatas tapetuile näkku ja igakord pöördus ta neist ära aina suurema jubedusega³.

Ent ühes piimvalge uduga tõusid järvelt mustade luikede kurvad hääliitsused, nad tõusid ikka kõrgemale ning kõrgemale taeva poole.

Varsti ühinesid nendega uued hääled, ema ja inimese talumatute kannatuste, valu ja kurbuse hääled kõigi koleduste pärast, mis sündinud.

Ka need hääled valgusid laiali piimvalges udus, tõusid üles taeva poole ja hajusid kõrve suures avaruses...

Tuul peitis nad niisama hoolikalt ühes luikede kisaga puude ning põõsaste tihnikusse, ent kauged tähed vilkusid ükskõikselt lõunamaa taeva sügavuses.

Keset ööd kostsid uued hääled, dingode vinguvad ja karjavad hääled, kes, tundes verelõhna, olid tulnud lõpetama valgete tööd.

Needki hääled, ühes ema oiete ja luikede kisaga, kandis tuul kõrve avarusse ja peitis lehestikku — et järeltulijaile teatada isade tegudest.

See oli ammu, väga ammu, ses maailmas, kus kõik on vastuoksa.

Palju saladusi, veriseid saladusi on säääl varjul. Nad on kirjutatud maale mustade inimeste verrega.

Kuid uued tulijad sulgesid oma silmad selle vere eest ja oma kõrvad tuule kurbadele lauludele.

Mustade inimeste hävitamine rikkus nende rahu niisama vähe kui mustade luikede hävitamine.

Nad on niisama halastamatud ja saagihimulised kui nende isad...

... See on ses maailmajaos, kus kõik on vastuoksa.

³ Õudus, koledus.

Miks taigen kergib, kui talle lisatakse pärm?

Samal põhjusel, miks kumminukk läheb suuremaks, kui puhuda temasse õhku. Ainult, et kummi asemel on samasugune veniv liimis, ja õhu asemel süsihappegaas.

Kui teil kodus hakatakse saia tegema, võtke tükk taigent ja pange purki, ja purk katke millegagi kinni. Teisel päeval avage ettevaatlikult purk ja pistke sinna põlev tikk. Tikk kustub kohe.

Miks?

Seepärast, et purki on kogunenud süsihapugaasi. Kui taigna hulka segatakse pärm, siis sinna ilmub palju süsihapugaasi mullikesi. Need mullid kergitavadki taigna.

Kust tuleb süsihapugaas?

Teda valmistab pärm taignast. Iga pärmiseeneke on väike keemiatehas, mis valmistab süsihapugaasi.

Kuidas tekivad augud leiva sisse?

Kui taigen pannakse ahju, siis liimis kuivab, läheb kobe-daks. Mullike, milles süsihapugaas oli niikaua vangis, lõhkeb ja laseb gaasi vabaks.

Seepärast leib ongi niisugune urbne ja kohev. Iga auk leivasisus on süsihapugaasi mulli jälg.

Saia keemiline elulugu.

Nüüd võin jutustada teile saia eluloo algusest pääle. Nüüd on kõik arusaadav ja tuttav.

Perenaine tahtis saia küpsetada. Ta valas vett suure kaussi, pani pärm ja soola juure, kallas siis jahu hulka, kääris varrukad üles ja hakkas sõtkuma. Liimis kleepis kerged, pudedad jahuterad suureks, pehmeks kämbaks. Siis perenaine kattis kausi kinni ja pani sooja kohta.

Siis algas töö. Taignas pärm algas kohe oma harjunud tegevust — süsihapugaasi valmistamist.

Poleks taignas olnud liimist, siis gaas oleks kohe lendunud. Kuid painduv ja veniv liimis ei lasknud gaasi välja.

Kuidas ta ka ei püüdnud vabadusse, kuidas ka ei surunud oma vangla seintele, ikkagi ei õnnestunud purustada sitket liimisekotti.

Taignakämp hakkab elama, liikuma, kergib kõrgemale ja kõrgemale, nagu tahaks kausist välja ronida.

Kuid nüüd taigen pannakse ahju. Siin toimub temaga palju muudatusi.

Päälmises korras, kus kuumus on kõige suurem, muutub tärkliis dekstriiniks. Tekib kõva kooruke.

Seespool tärkliis paisub nagu kartuliski ja muutub pehmeaks.

Liimis kuivab, rebeneb ja laseb süsihapugaasi vabaks. Ja viimaks hää värske saia lõhn täidab toad.

Miks õlut kifiseb ja vahutab?

Kuidas tehakse õlut?

Vette pannakse magusaid idanenud otri ja lisandatakse pärm. Pärm hakkab tööle ja valmistab otradest süsihapugaasi.

Mullid, mis kergivad õllest ja panevad ta vahutama, on süsihapugaasi mullid.

Mis on supp?

Paljud arvavad, et puljong on väga toitev söök. Kuid tõepoolest puljongist pole palju enam kasu kui puhtast veest. Taldrikutäies puljongis on üheksateist lusikatait vett ja ainult üks lusikatais teisi aineid.

Kui puljongit keeta nii kaua, et vesi kõik ära aurab, siis paja põhja ei jää peaaegu midagi.

Kui viia taldrikutäis suppi laboratooriumi ja teha analüüs, siis selgub, et päälle 19 lusikataie vee on sääl veel $\frac{1}{4}$ lusikat rasva, $\frac{1}{4}$ lusikat liimi (jajah, kõige harilikumat tislerialiimi!), natuke sooli (mitte ainult keedusoola, vaid ka teisi). Ja muu kõik on — „maitseained“. Nii nimetatakse neid osiseid lihast, mis teevad ta maitsvaks ja mis keetmisel lahustuvad vees.

Kuid mitte ainult supis, vaid kõiges, mis me sööme, on palju enam vett kui näib.

Aiaviljas on niipalju vett, et ta muutub sulgkergeks, kui teda kuivatada. Kilogrammis lihas on 750 grammi, kartulis on veel rohkemgi.

Miks sööme liha?

Supp on söödud; nüüd võib asuda liha kallale. Kui teeksime analüüsi, siis selguks, et ka temas, nagu supiski, on vett,

maitseaineid ja sooli. Kuid pääle selle temas on veel midagi, mida supis on väga vähe, — valku.

Kui suppi keedetakse, siis osa valgust kalgendub ja kergib helvetena pinnale. Perenaised korjavad selle vahukulbiga päält, et supp oleks ilusam, ja teevad seda päris asjata. Sest valk on väga toitev aine.

Valguta ei saa elada, sest et ka meie oma keha nagu lamba- või vasikalihagi on peaaegu kõik ehitatud veest ja valgust. Kui hakkaksime sööma toitu, milles on palju rasva, suhkrut, tärklis, kuid ei oleks sugugi valku, siis me varem või hiljem hukkuksime ehitusmaterjali puudusest, mis vajalik meie keha uuendamiseks.

Toit, tähendab, on kaht liiki: rasv, suhkur, tärklis — need on kütteained, mis soojendavad meie keha ja hoiavad käigus masina. Kuid valk on ehitusmaterjal, millega asendatakse kulunud osad. Muidugi, kui ei ole puid, peab ka toole põletama, ja kui ei ole rasvu, suhkrut, tärklis, inimene põletab ka valku. Tähendab, valk võib olla ehitusmaterjaliks kui ka kütteaineks. Seepärast valk ongi nii tarviline inimesele.

Mis on lihale liimiks?

Keedetud liha laguneb kiududeks, kuid toore liha kiud on millegagi kokku liimitud ja isegi väga kõvasti.

Et saada see liim lihast kätte, peab liha kauemini keetma, kuni ta päriselt laguneb. Aine, mis hoiab kiud koos, lahustub vees. Kui jahutada see lahus, saame süldi, ja kui sült kuivatada, mis te arvate, mis me siis saame?

Kõige harilikuma tiseriliimi.

Tähendab, liha, nagu tool või laudki, on tiseriliimiga kokku liimitud.

Lõunasöök ongi läbi. Lõunaks oli suppi, liha, leiba ja kartuleid. Nüüd teame, mis need on ja mis kasu neist on.

Lõunasöök pudelis.

Parim toit maailmas on see, millega loom toidab oma poegi, — piim.

Piimast kasvavad lihased, nahk, karvad, luud, küüned, hambad. Piim moondab abitu lõvipoja võimsaks loomaks, kelle mõirgamine vapustab kaljusid. Määratu valaskala on samuti piimaga üles kasvatatud nagu tilluke merisigagi.

Piimas on kõik, mis vajalik lapsele: tas on vett, rasva, suhkrut, valku ja sooli.

Rasv ujub piimas hulga väikeste tilkadena. Seetõttu, et rasv on veest kergem, ta kergib vähehaaval pääle — tekib

koor. Hõõrudes koort saame lõpuks või: rasvatilgakased lõpuks sulavad ühte ja eralduvad veest.

Võite ise saada võid, kui kaua loksutate koort kinnises pudelis.

Miks piim hapneb?

Olles seisnud päeva või paar, läheb piim hapuks. Kuid piima võib hapendada ja muuta kohupiimaks kahe päeva asemel ka kahe sekundiga.

Seks on vaja piimale lisandada natuke äädikat. Kohupiim eraldub kohe.

Kohupiim on kaseiin, piima valk. Ta on piimas lahustatult nagu suhkur vees. Kuid vaja ainult lisandada hapet, et kaseiin eralduks, viies kaasa ka rasva.

Aga piima ju keegi ei vala hapet. Miks ta siiski hapneb?

Selles on süüdi pärmiseente taolised seenekesed, mida alati on õhus. Sattudes piima hulka nad hakkavad tööle — muudavad piimasuhkru piimahappeks. Ja happest piim muutub kohupiimaks.

Et piim ei hapneks, peab teda keetma. Keetmine hävitab seenekesed.

Juhtub, et piim läheb keemise ajal kokku. See tähendab, et tas oli juba seenekesi, mis jõudsid hapet valmistada.

Kuidas tekivad augud juustu?

Kui hoida kohupiima kauemini keldris, jätkub seenekeste töö, ja lõpuks kohupiim muutub juustuks.

Juustuaugud nagu leivaaugudki on tekkinud süsihappugaasist.

Aga kust sai siia süsihappugaas?

Teda valmistavad seenekesed.

Miks juust hoidub nii kaua alal?

Seepärast, et ta on kaetud koorega, mis ei lase teda kuivada ja kaitseb kahjulikkude seenekeste eest.

Kõneldakse, et Helveetsias olevat järgmine komme. Kui sünnib laps, siis tehakse suur juusturatas ja kirjutatakse sellele vastündinu nimi, kuupäev ja aasta.

Pidulikel päevil juust tuuakse lauale. Ta saadab inimest hällist hauani.

Surres omanik jätab ta oma lastele.

Helveetsia lehed kirjutasiid hiljuti juustust, mis oli 120 aastat vana. See „vanaisa“ lõigati hiljuti katki ja söödi ära. Ta olevat olnud väga maitsev.

K O D U - H A L D J A D

AURA JURVA.

Tegelased:

Võõrasema.

Elts

Lalli

Killi

Tatu

} koduhaldjad.

Näitelava: Väike tuba. Nurgas kolle. Majariistadeks laud ja kaks tooli. Mõni järi korratult põrandal.

Võõrasema (istub teispool lauda ja kraasib villu. Ta on inetu, õela näoga eit. Vaatab vihaselt Eltsu pääle, kes istub teispool lauda ja kujub sukka).

Noh, kas sukk on valmis?

Elts (aralt). Ei ole veel, kulla võõrasema, praegu kujan kanda.

Võõrasema (vihaselt). Alles kanda! Kas sul pole häbi, vana laiskvorst! Et sa ta enne õhtut valmis kujud!

Elts. Ei ole lõnga niipalju, ainult seesama väike kera (näitab üle laua väikest lõngakera).

Võõrasema. Ole vait, rumal tüdruk!. Kas sinuvanune inimene ei oska praegu ise lõnga kedrata? Hurjoh! Sukk olgu enne õhtut valmis! (Raputab Eltsule rusikat.)

Elts. Ma katsun, kulla hää võõrasema!

Võõrasema (vaatab ümber). Näe, misuke kord sul siin on! Kas pole sinu kohus tuba puhas pidada? Sa pead veel tänapäev laua pesema, põranda pühkima ja kõik asjad korda säädma. Kas kuulsid?

Elts. Kuulsin.

Võorasema (pane b kraasid käest ära ja tõuseb üles). Ma lähen külast piima tooma. Sa keeda sel ajal odrapuder valmis. Too kuurist puid, kaevust vett ja aidast jahu. Ära lase putru põhja kõrbeda ja ära ka ise kõike nahka pane. Aga hoia ennast, kui puder seks ajaks valmis ei ole, kui tagasi tulen; siis ma nalja ei mõista (põrutab rusikat vastu lauda).

Elt. Katsun selle valmis saada.

Võorasema (heidab suurräti üle õlgade, võtab piimanõu kätte). Et sa siis kõik teed, mis käskisin. Ära laiskle minu äraolekul. Keeda hästi hää puder (läheb välja).

Elt. Oi, oi, kui palju tööd üheks päevaks (arvutab sõrmedel). Peab lõnga ketrama ja suka valmis kuduma, Peab toa pühkima ja koristama ja odrajahupudru valmis keetma. Peaks ma kõigega ilusti valmis jõudma, muidu võorasema pahanab (vaatab ringi). Mis ma siis nüüd kõigepäält teeksin? Pühin õige toa üle (läheb ahju juure luuda otsima). Kuhu võorasema selle luua on pannud (otsib kõik nurgad läbi)? Oi, oi, võorasema on luua ära peitnud. Ma ei saa põrandat pühkida. Keedan siis odraputru (läheb kolde juure). Võorasema on pudrupajagi ära peitnud (hakkab nutma). Nüüd võorasema peksab mind jälle. Kui oma ema veel elaks, siis oleks tükis teine lugu. Pean minema teistelt pada ja luuda laenama (tormab välja).

(Lalli, Killi ja Tatu sipsutavad ahju tagantesile, asetuvad keset põrandat istuma.)

Lalli (raputab pääd). Siin on kõik muutunud teiseks pärast seda, kui võorasema majja tuli.

Killi (silitab habet). Ei ole enam see, mis endise perenaise ajal.

Tatu (näitab põrandale). Vaadake, missugune puhtus!

Lalli (näitab koldele). Ja kolle on päris külm.

Killi. Ja mitte kunagi enam putru pajapõhjas koduhaldjatele.

Tatu. Endine perenaine jättis alati meile putru.

Lalli (haledasti). Ja Eltsukesel alati vesi silmas.

Killi ja Tatu. Jah, alati vesi silmas.

Killi. Kuulge, veljekesed. Me peame Eltsukest aitama.

Lalli ja Tatu (hüppavad). Just nii, Eltsukest aitama.

Tatu. Ta on alati nii hää.

Lalli. Ja võõrasema on alati kuri.

Killi. Nüüd ruttu, ruttu! (Haldjad jooksevad ahju taha.)

Lalli (jookseb esimesena välja, suurlõngakera käes. Tantsib paarkeerdu põrandal. Laulab ninahäälega:) Leidsin lõngakera, kujun selle ära! (Hüppab lauale, asub istuma ristis jalu. Hakkab sukka kuduma. Laulab:) Kujun, kujun sukkest, aitan peretütrekest!

Killi (jookseb välja, luud kaenlas. Teeb paar keerutust ja hakkab põrandat pühkima, aegajalt hüpahtades. Laulab kriiskava häälega:) Eltsukese auks ma pühin puhtaks põranda.

Tatu (jookseb välja, väike pada käes. Paneb selle kolde koogu otsa. Sõrm ninal, vaatab pada). Kuulge, veljekesed, ma tahaksin võõrasemale keeta õige mõjuva pudru. Lasta sinna jahuks kõik need peksmised ja tõrelemised, mida ta Eltsule on jaganud, ja keeta need ta kurjuse tulel. Mul on taskus veel kraami lisaks (urgitsebtaskuis). Siin on kärnkonna koib (viskab patta). Ja siin on ussisilmad (heidab need patta). Siin on vanapagana habemetutt (viskab patta). Ja siin roti händ (viskab sellegi patta). Sellest tuleb alles hää puder, või mis te arvate, veljekesed (noogutab pääd)?

Killi ja Lalli (noogutavad pääd). Võõrasemale väga suupärane.

Killi. Leidsin siit nurgast surnud tarakani, panen sellegi keema (viskab selle patta).

Tatu (võtab järi, tõuseb selle pääle püsti ja hakkab pada liigutama). Mina arvan, et kui võõrasema selle pudru on ära söönud, siis lahkub kurjus tast kohe. (Laulab ja liigutab seejuures ägedasti pudrupada:)

Putru, putru keedan,
soola, soola heidan.
Rips! Raps! Ja hahhahhaa!
Kohe on see valmis ka!

Killi. Nüüd on põrand pühitud ja tuba koristatud (keerutab põrandal).

Lalli (näitab valmis sukka). Nüüd on sukk valmis (hüppab laualt maha, tantsib paar ringi põrandal).

Tatu. Aga küll on vahva puder. Katsun, mis maiku ta on ka (pistab pöidla patta, siis suhu). Atsihh! (Aevastab paar korda.) Hästi mõru (aevastab). See kargab päris ninna (hõõrub nina) ja kõrvetab kõhus nagu hull (hõõrub kätega kõhtu).

Killi. Nüüd võime natuke tantsu keerutada, sest oleme kõik nii ruttu valmis saanud (haarab Tatu ja Lalli käest kinni. Tantsivad kolmekesi. Laulavad:)

Hippa! Hoppa! Haldjad tantsu löövad!

Hoppa! Hei!

Töö on tehtud, sest siis tantsu teevad!

Hoppa! Hei!

(Väljast kuulduv kolinat.)

Tatu. St! Keegi tuleb (tõstab sõrme)!

Killi. Kuulen kolinat (paneab käe kõrva ääre).

Lalli. Läheme ahju taha piiluma (jooksevad ahju taha).

Eelts (tuleb nuttes). Keegi ei laena mulle luuda ega pada. Kõik ütlesid, et võõrasemal pole odraputru tarvis (istub järile, pää käte vahel, ja nutab). Võõrasema on silmapilk kodu, ja ma pole veel mitte midagi teinud! Oh, oh, mind vaesekest küll! Nüüd võõrasema lööb mu surnuks. Enne, õndsä ema ajal, koduhaldjad tegid-toimetasid siin ja siputasid joosta. Tihti, kui ma tuld põlema ei saanud, tuli Lalli-tondu ja puhus tule põlema. Tatu püüdis hiiri, keda enne polnud suurt nähagi, aga nüüd kargavad juba toapõrandal. Vististi on koduhaldjad siit majast hoopis põgenenud või koguni surnud. Pole teisi enam nähagi (nutab).

(Väljast kuulduv kanget kära ja kolinat. Võõrasema tuleb vihasena. Paiskab piima nõu põrandale ja viskab suurräti nurka.)

Võõrasema. Ei nad annud mulle raha eestki piima (märkab Eltsu)! Või siin sa, laiskvorst. konutad? (Raputab Eltsu õlast.) Küll ma sind õpetan! Kas ma sulle vähe tööd andsin, et sul poleks tarvis ilma tööta vedelda? — Mis!

Eelts. Oi, oi mind vaesekest!

Võõrasema. Ei nüüd aita hädaldamine. Ons sukk valmis? (Läheblaua juure ja võtab suka.) No see on väike töö (vaatab põrandat). Ons põrand pühitud? No see pole ka veel tea mis töö. (Läheb kolde juure.) Ons puder valmis? (Vaatab patta.) Oot', las' ma maitsen!

(Võtab lusika ja maitseb. Elts vaatab imestades ringi.)

Võõrasema (sööb paar lusikatäit). Mis ime! (Aevastab.) Mis puder see ometi on? (Aevastab.) See põletab mu sisikonna põrmuks. Ai-ai-ai, aidake! (Virutab lusika minema.)

Elts (hirmunult). Mis võõrasemale on juhtunud?

Tatu (pöeb ahju takka välja). Kuule, vanaeit! Sa pead selle pudru kõik ära sööma (võtab lusika põrandalt ja ulatab võõrasemale).

Võõrasema. Käi minema, nõid!

Tatu. Ei ole mina nõid, mina olen koduhaldjas, kes olen asunud siin majas juba kaua enne sind.

Lalli (tuleb välja)..

Söö puder ära, vanaeit, muidu viime su minema.

Võõrasema (pistab paar lusikatäit suhu). See on nii mõru, ma ei või!

Killi (tuleb välja). Kohe pead pudru ära sööma, see on sinu jaoks keedetud!

Lalli. Siia on kõik su kurjused kokku pandud!

Tatu. Siin on löömised, tõrelemised ja valed!

Lalli. Kui sa ei söö, siis viime su vanapagana kätte. (Haldjad haaravad võõrasemast kinni ja hakkavad teda ahju tahatirima.)

Võõrasema (hädaga). Armu, armu, küll ma süön oma pudru ära (hakkab sööma).

Killi. Vaat' nõnda! See teeb sulle hääd!

Võõrasema (hakkab nutma). Oh, ma olen olnud teile nii halb, koduhaldjad!

Tatu. Seda oled küll olnud, kas kahetsed?

Võõrasema (nuttes). Ma pole annud teile kunagi üht leivaraasukest ega odraputruigi.

Killi. Mitte kunagi. Näe, juba tunnistad üles!

Võõrasema. Olen alati ajanud teid luuaga pakku, kus teid aga iganes olen näinud.

Lalli. Nõnda sa oled teinud (teistele). Vaat', kuidas puder mõjub!

Võõrasema (silitab koduhaldjaid). Andke mulle andeks mu kurjus.

Tatu. Paljuks sa meile oled kuri olnud, aga Eltsule seda rohkem. Palu talt andeks (näitab Eltsu pääle).

Võõrasema (läheb Eltsu juure). Armas Eltsukene, kas võid mulle andeks anda (kaisutab Eltsu)?

Elts (areldi). Imelik! Mis võõrasemale ometi on juhtunud?

Võõrasema. Kuule, Elts, kas sa võid mulle andeks anda? Ma kahetsen väga oma kurjust!

Elts. Muidugi annan andeks, sest et koduhaldjadki sulle andeks andsid (ulatab võõrasemale käe). Mis see tähendab?

Tatu. Vaata, Elts, me keetsime võõrasemale pudru ta oma jõledusist, mis aasta jooksul olime kogunud. Sellest tuli alles tore puder.

Lalli. Ja kui ta selle ära oli söönud, sai kohe paremaks, nagu ise nägid.

Killi. Nüüd oleme meie, koduhaldjad, valvel, et ta alati oleks hää.

Elts (hakkab haldjatel käest kinni). Te ei olnudki surnud, koduhaldjakesed, ega olnud siit isegi ära põgenenud?

Tatu. Ei. Sinu häduse pärast jäime veel siia, ehk küll mitu korda nõuks võtsime põgeneda.

Lalli. Nüüd me enam siit majast ei lahku.

Võõrasema. Jääge aga siia. Mitte minu halbus, vaid Eltsu hädus oli see, mis tegi minust jälle hää inimese (silitab Eltsu).

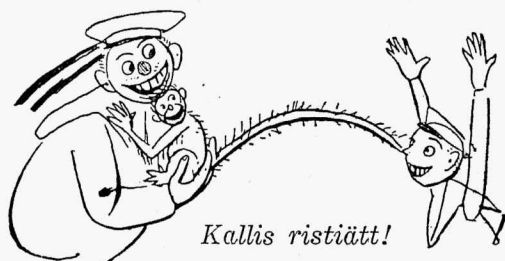
Tatu. Nüüd on asjad jälle õiges joones. Tulge siia kõik koduhaldjad ja tantsime haldjatantsu. (Ahju tagant jookseb välja väikesi torbikmütsiga haldjaid. Nad tantsivad lauldes kaerajaani. Võõrasema ja Elts vaatavad.)

Kaerajaani, kaerajaani,
Karga välja kaema, (2 korda)
Kas on kesvad keerulised,
Kaera katsad kandilised. (2 korda)

(Eesriie.)

Vandismäe Endu kiri

onkel Jaagule.

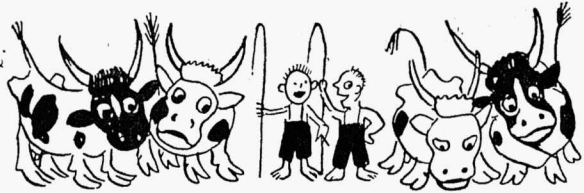
Mina ei ole Sulle veel midagi kirjutanud meie koolielust. See läheb päris toredasti. Sääl on mitu vahvat poissi, nendega oleme sõbramehed. Mina loen nüüd ka indiaanlaste- ja meriröövliite-jutte. Need on väga toredad, ja kus on ikka vahvad mehed. Käime suvel Lepiku Arnoga ja Tärni Ilmariga Sopujärvel sõdimas, see on siis meie meri. Metsavahi Aadu paadi võtame sõita, siis sõidame mere risti ja põiki läbi ja otsime kadunud printsessi. Metsavahi poeg Julius ei ole meie sõbramees, mängima ei tule, aga isale on vali kaebama küll, kui meie nende paadiga sõidame, või muidu vähe midagi on. No meie siis mõnikord nüpeldame teda selle eest. Sääl kuusiku taga on meie röövlikoobas. Sääl on palju kulda, teemantkive, meie sõjariistad ja kübarad.

Minul on nüüd üks tore loom — väike pärdik, tema nimi on Sandor. Kui ise läheme merele, võtab ta vembli kätte ning jääb koopasuu ette valvama, ja siis ei pääse keegi võõras koopasse. Kui aga keegi lähedale tuleb, muutuvad ahvi silmad nii suureks nagu veskikivid. Ei siis võõras koopasse pääse, olgu siis, et kiurulinnu sabasule ahvi poole viskab, siis jääb magama. Aga kust seda kiurulinnu sulge võtta! Seda peab ikka mitme mere takka tooma.

Selle toreda loomakese sain meie Juhani pojalt Augustilt kingituseks. Tema on ühel võõramaa laeval madruseks ja oli hiljuti kodu käimas. Tema oli selle ahvi jälle saanud laeva kokalt. Oli kutsunud Augusti oma surmavoodi ette ja ütelnud: „Selle ahvi saad sina endale.“

August tõi pärdiku koju, aga nemad sellest ei hooli, ja Juhan kinkis ta mulle. Minule meeldib ta kangesti: kus patsib kätt, istub kaksiraksi mu õlal, otsib kadunud asju ja teeb tuhat venevigurit. Emal on häa meel, et mina loomi armastan. -

Nemad on säääl laeval ta ristinud onu Sandoriks. See ei meeldi meie onule sugugi, et nendel nii ühesugused nimed: võta ahvi nime eest

„S“ ära ja pane „V“ asemele, ongi Vandor, onu Vandor. Kus sa sellega! Sellepärast need kaks onu siis ühtelugu ka riidlevad. Ja kui Sandor veel onu kassi tikub sabast tirima, no siis pole pahandusel otsa.

Ühel päeval oli meil jälle suur sõjakäik ees. Tahtsime järvesaarele sõita, sääält nõiutud printsessi ära tuua ja meie kaljukoopas imekiviga üles äratada. Mina tean kindlasti, et nõiutud printsess on saarel.

Muutusime siis kõik häädeks meriröövli- teks, panime koopas kübarad pähe ja mõõgad vööle. Mina olin päalik Musthabe, sest minul oli mustadest karvadest habe. Nii palju karvu ei olnud, et oleks saanud teistele ka habemed, aga ega sest ole lugugi, et kõigil meestel peavad olema habemed. Kui aga päalikul habe on, siis aitab küll.

Meie röövlisalk marssis nüüd uhkelt lagedale, ja säääl karjatasid parajasti paar poisinolki oma lehmi. Need ei osanud kuidagi oma suud pidada ja nähes meid kiirmarsil endist mööda traavivat, müksas üks poiss teisele külge ja ütles: „Kae, kus kommejandid lähevad ahviga. Täna õhtul saab meie külas kommetit näha.“ Aga meie ei teinud neist väljagi.

Kui me teistre kuusiku kohale olime jõudnud, tuli vana Kitse Liisu eeslikäruga sõites meile vastu.

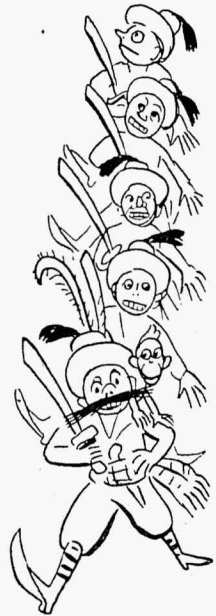
Siis ütles Kivihammas, nii oli Tärni Ilmari nimi:

„Vaata, päalik, kes säääl on, kas lähme kallale?“

Siis tegin mina valju näo ja ütlesin:

„Kivihammas peaks teadma, et oleme a u s a d meriröövlid ja naisterahvastega ei sõdi. Kuid eesli peame käru eest lahti rakendama, sest ma tahan selle seljas järve ääre ratsutada.“

Nüüd tormasime kõik paljastatud mõõkadega talle kallale, ja meid nähes kohkus Liisi koledasti ja kukkus eeslile pihta andma, et eest põgenema saada. Aga me piirasime ta

sisse ja hoidsime eesli kõvasti kinni, ja siis Liisu hüppas vankrilt ja pani põiki üle põllu liduma, ise hüüdis ikka: „Mustlased! Mustlased! Appi! Mustlased!

Naljakas vana-eit — ei oska meriröövlite ja mustlaste vahel vahet teha.

Lasime ta lipata ja rakendasime eesli käru eest lahti, kes kõike seda täie südame-rahuga laskis sündida. Aga kui ma oma ahviga talle selga istusin, hakkas ta hirmsasti püsti ajama ning eest ja takka üles peksma, ja kus siis pani igavese kihutusega minema ja üle sopaloigu hüpates pillas mu seljast maha. Haiget ma kukkudes küll ei saanud, sest langesin pehme pori sisse, kuid mu uhke röövli-kaap oli kadunud ja vurrud ninaalt niisamuti ei tea kuhu jäänud, ja ise olin ka must nagu murjaan.

Kui välja kobisin, nägin veel, kuidas eesel läks hiigla kihutusega kodu poole, pärdik kaksiraksi seljas nagu imekommet ja ise hoiab eesli pikki kõrvu pihus, et maha ei kukuks. Kui eesel koduvärvavas peatus, kalpsas

pärdik ta seljast maha ja lidus meie juure tagasi.

Hiilisime nüüd üsna tasakesi mööda järve kallast metsavahi maja poole. Kedagi polnud enam väljas näha, ainult kalavõrgud kuivasid järve kaldal ja teivastel ja paadisilla juures seisis paat ja pisut kaugemal onu kalakast, kus ta elavaid kalu hoidis. Sest onu on metsavahiga sõbramees, käib siin kalu püüdmas, muist kalu hoiab elavalt kastis, muist müüb kalli raha eest ära.

Nüüd polnud enam aega viita, sest metsavaht või Julius võisid iga silmapilk välja tulla, ja siis võisime ilma sõjalaevata jääda.

Jõudsime õnnelikult paadisillale, säält kohe paati ja panime saare poole minema. Pärdik istus laevaninas, mina olin tüüri juures, käed vaheliti, nagu päalik ikka peab olema, ja mehed sõudsid.

Varsti jõudsimegi saarele ja hakkasime igalt poolt nõitud printsessi otsima. Terve saare lasime risti ja põiki läbi, aga ei leidnud kedagi. Vist oli nõid ta mõneks puuks või asjaks nõidunud. Siis hakkasime otsima punase õiega puud või mõnd muud punase märgiga asja, aga midagi ei leidnud. Arvasime kohe, et nõid on ta kas saarelt ära viinud või niikauaks kalaks nõidunud kui meie saarel oleme. Hakkasime tagasi sõitma ja lubasime öösel salaja tõrvikutega tagasi tulla.

Poole tee pääl ujus meile metsavahi Julius vastu, hakkas mõnitama ja sõimama, aga meie ei saanud talle midagi teha, sest see poiss ujub kui kala. Sõudsime siis onu kalakasti juure ja tõstsime kaane päält ära. Viis

kala ujus sees. Aa, siin vist hoitaksegi vangis nõitud printsessi. Kohe lasime kõik kalad vabaks, üks neist oli kindlasti printsess.

Julius ujus õige paadi lähedale ja hakkas ähvardama:

„Kuule, Vandismäe poiss, küll sa nüüd onu käest saad, kui ma temale kaeban, et sa ta kalad lahti lasid.“

Mina näitasin talle rusikat ja ütlesin:

„Sa pead teadma, et mina ei ole täna kellegi Vandismäe poiss, vaid päalik Musthabe. Ja sinul pole minuga ega onuga midagi pistmist, aga nahatäis on sul soolas.“

Siis ujus paadi külje alla, hakkas paati õõtsutama. Teised jõudsid paadisillale hüpata, aga mina ja pärdik kukkusime järve. Pärdik puristas vaid pisut ja ujus kohe kaldale, minul andis aga järve mudas enne sombata, kui välja pääsin.

Läksime metsavahi aia ääre põõsastesse, kalavõrkude taha ja jäime sinna piiluma. Mina väänsin riietest vett ja hoidsin selga päikese poole. Hakkasime sõjanõu pidama, et mis nüüd teha.

Siis tuli Kristjani-onu järve kallast mööda, kõvera käepidemega vihmavari käes ja õngevibu õlal. Istus paadisillale, nuuskas tubakat, viskas õnge vette ja jäi tukkuma. Sedaviisi siis keski kalu püüab. Tuleb üks suur haug otsa, kisub onu kõige õngega vette, vaata siis. Ei, üles peaks äratama. Saadame õige pärdiku teda äratama.

„Hei, Sandor, mine istu onu õlale, hopp!“

Pärdik kuulas, kuulas, siis sai aru ja läks. Nuusutas esiteks onu tubakatoosi, mis säälsamas maas oli, aevastas, vaatas veel korra meie poole ja siis hüppas keksti onu õlale.

Onu ärkas kohe üles, raputas õlgu ja vehkis kätega. Pärdik kukkus vette, ujus küll kohe kaldale ja tuli meie juure tagasi, aga enam onu õlale tagasi ei läinud, küll meie saatsime ja käskisime.

Eks selle aja sees ujunud metsavahi Julius kaldale, pani enese riidesse ja läks kohe onule kaebama, et meie ta kalad lahti lasime. Meie pidasime oma sõjanõu edasi ega pannud tähelegi, et onu korraga meie seljataga seisis, kõvera käepidemega vihmavari tagurpidi käes. Ja kohe haaras minu turjast kinni. No teised poisid tegid kohe sääred, aga mina ei pääsnud kuhugi. Siis tahtis onu mind vist vemmeldama hakata, häigas kepiga, aga kepi konksu otsa hakkasid võrgud, mis säälsamas teivastel kuivasid. Tõmbas siis võrgud endale üle päa ja jäi kinni nagu kana takku. Kuidas ta säält lahti sai, seda mina ei tea, küllap vist metsavahi Aadu ise aitas, aga mina pääsin küll kohe minema.

Kui mina õhtu eel koju tulin, olid küll riided kuivad, aga onu oli ka kodu ja oli isale jumal teab mis kõik kaevanud. Siis olid teised kõik meie eeskambris koos ja pidasid nõu, mis minuga teha. Onu ja tädi mind ei salli, seda ma tean. Ja sellepärast andsidki kõvasti nõu, et mind tuleb Tallinna kooli viia, et siin lähen teiste poiste hulgas raisku. Ema ei olnud aga sellega sugugi nõus. Ja tõepoolest, mina võiksin onu Sandoriga ikka koju edasi jääda, onu Vandor võiks aga tädiga Tallinna sõita. — Kõige hullem oli veel see, et isa minu kassast onu kalad välja maksis. Kus on siin õigus?

Pärast arutasime Juhaniga veel seda asja. Tema ütles, et ei maksa kõi ke nii südamesse võtta. Et viperusi juhtub elus ikka. No saadavad Tallinna kooli, no mis siis. Tuled koju, vana sõber Juhan on ees. Rakendab Miira ette, teeb Silla poeni ühe tubli sõidu.

Mina arvan nüüd, et Juhanil on õigus. Ja kui Kristjanist onuga veel peaks ütlemist tulema, siis vilistan kõige päale ja jään ikkagi tubliks poisiks nagu alati.

Tervitame Sind Juhaniga mõlemad. *Vandismäe Endu.*

Naljaks.

Viisakus.

Kergats-õpilane: Mis mees su isa on?

Uus õpilane: Pudukaupmees.

Kergats-õpilane: Miks ta ei teinud siis sinust sedasama?

Uus õpilane: Ei tea. Aga mis mees sinu isa on?

Kergats: Gentleman.

Uus õpilane: Vaata! No aga miks ta siis sinust ei teinud sedasama?

Kotisuu sidumine.

Peremees läks viljakottj viima veskile ja käskis perenaisel siduda kotisuu kinni. Teel tuli aga kotisuu mitu korda lahti ja, veskile jõudnud, ütles peremees: „Vanaeit sidus kotisuu kodus nii viletsasti kinni, et pidin teel seda viis korda uuesti siduma.“

Kahest parem.

„Palusin sult praegu laenuks kaks krooni, aga sa ei vastanud midagi?“

„Ei, ma arvasin, et mul on parem jääda sulle vastus võlgu kui sul mulle kaks krooni.“

Mis on võrk? Koolinõunik eksamineerib klassi. „Kas teist võib keegi öelda, mis on kalavõrk?“

Üks poistest: „Hulk auke, mis üksteisega nõõri abil seotud.“

Usuõpetuse tunnis. Õpetaja: „Ütle mulle, Moorits, kuidas käis Israeli rahva käsi pärast Paabeli vangipõlve?“

Moorits: „Täna, väga hästi!“

Imelik. Laps, kes emaga jalutab, näeb ussi üle tee vingerdavat ja hüüab: „Ema, vaata, kui imelik: säääl liputab ennast üks saba ilma koerata!“

Kuidas varas enda ise paljastas.

Leo Tolstol.

Üks varas ronis öösi kaupmehe pööningule. Ta kahmas kasukad ja lõuendid sülle ja tahtis alla ronida, kuid komistas ja tegi müra. Kaupmees kuulis, et miski pää kohal kolises, äratas töölise ja läks küünlaga pööningule. Unest segane tööline ütles kaupmehele: „Mis siin vaadata, pole kedagi, kass vist kolistas.“ Kuid kaupmees läks siiski pööningule. Niipea kui varas kuulis, et keegi tuleb, pani ta kasukad ja lõuendid tagasi ja hakkas kohta otsima, kuhu võiks peituda. Vaatab — suur hunnik mingisugust puru. See oli aga lehttubakahunnik. Varas kaevas tubakahunniku lahti, ronis sisse ja kattis enda tubakaga. Ta kuuleb, kuidas kaks meest tulid üles ja kõnelesid. Kaupmees rääkis: „Ma kuulsin, üks raske asi kolises.“ Tööline räägib: „Mis säääl ikka kolises, küllap oli kass või kodu-

käija.“ Kaupmees läks tubakahunnikust mööda, ei märganud midagi ja ütles: „Küllap vist oli niisama: pole siin näha kedagi; lähme minema.“ Varas kuulis, et teised juba lähevad, ja mõtles: „Nüüd korjan jälle asjad kokku ja ronin aknast välja.“ Aga äkki tundis varas, et tubakatolm hakkas ninas kutistama ja kange aevastus kippus pääle. Surus küll suu käega kinni, aga veel hullemini kutistas, ja mitte ei saanud enam aevastust pidada. Kaupmees ja tööline jõudsid juba pööningu uksele. Sääl kuulsid, kuidas nurgas keegi aevastas: „Tšihh, tšihh, a-tšihh!“ Läksid ja püüdsid varga kinni.

Väike täht.

Taevatähti on õige mitmesuguseid. Iseäranis nende massidel on õige suured vahed. Selle tagajärjel oleks säääl muuseas elutingimused hoopis teised kui maa pääl. Näiteks päike tõmbab enese külge asju 27 korda tugevamini kui maa, s. o. iga asi kaalub päikese pääl 27 korda rohkem kui maa pääl. Keskmine inimene kaaluks säääl 4—5000 naela. Süldisarnane aine, millest inimese keha koosneb, peaks niisuguse rõhumise all täitsa lössi minema. Ainult terasest inimene võiks säääl elada. Täitsa võimatu on aga elu niisugustel hiiglapäikestel, nagu Kanopus. Kui ta tihedus oleks nii samasugune kui maakeral, siis oleks ta külgetõmbejõud 10.000 korda suurem kui maal. Niisuguse jõu all painduks teraskang nagu kitt. Täitsa vastand sellele oleks elu väikestel planeetidel nagu neid on suured karjad Marsi ja Jupiteri vahel. Ühe kõige väikesema läbimõõt on ainult pool kilomeetrit! Sinna oleks tasakaalu suhtes hädaohtlik maja ehitada, oletades, et maja raskus oleks sama mis maakeral. Kui aga marsiks tast üle sõjaväekorpus, hakkaks täht vankuma ja vahetaks isegi oma „ülemise“ ja „alumise“ poole ära. Selle väikese maailma pääle mahuks vaevalt meie Kadriorg. Üks reis ümber maailma oleks säääl kena jalutus-käik. Trammi säääl küll vaja ei oleks, sest sõit põhjanabast lõunanabani kestaks 2—3 minutit. Iga keha oleks ta pääl 13000 korda kergem kui maa pääl. 100-naelane kaaluks vaevalt 3 grammi. Inimene kaaluks säääl nii vähe, et alles kümme inimest kokku nii rasked oleksid, kui meil kanamuna. Kardetav oleks selle maa pääl jooksmine, sest igal sammul lendaksime õhku. Haiget me sääljuures küll ei saaks, sest kukuksime tagasi nagu udusulg vaikse ilmaga. Kui suurülikist kuuli laseksime välja, ei kukuks ta tagasi, vaid hakkaks tillukese kuuna sõitma ümber oma maakera. Kas sel planeedil ta pääl olevate mõnususte maitsemiseks on ka elanikke, ei ole teada.

Loodusesõbra nurk.

Toimetaja Joh. Käis.

Röövrüütel põõsastikus.

Pildike põllult.

Talu läheduses koristatud rukkipoollul huugab viljapeksumasin. Raske viljakoormad üksteise järele liiguvad suure punase imelooma-masina juure. See neelab oma logisevate ja kolisevate lõugadega imekiiresti vihu vihu järele ja puistab vabastatud rasked terad kottidesse . . .

Vaevalt sada sammu eemal kohast, kus keeb elav töö, kasvab põllupeenral tihe pöösastik. Sinna on kokku kuhjatud põllult koristatud kivid. Kivihunnikut varjavad kibuvitsa ja põldmuraka okkalised pöösad. Nendest kõrgemale ulatuvad pihlakate käharad pään. Okstel rahutult ja käratsedes, otse kui söimates hüplevad väikesed linnukesed — varblased ja nende keskel talvitajaid (siisikesi) ja vinte. Nad ootavad kärsitult, millal ka nemad saaksid pista puku rammusaid rukkiteri. Ja vaata, elukas vaikib, nagu tahaks temagi puhata. Ka inimesed panevad kõrvale oma tööriistad ja ruttavad elumajja. Sääll ootab neid kosutav lõunasöök.

Vaevalt on lahkunud töölt viimane töömees, kui pöösastikust varblasteparv lendab vurinal masina juure. Ägeda sirtsumisega nokivad nad mahapuistatud teri ja ei karda ka hüpata koletise lõugadele saaki otsima. Õlehunnikud, viljakottide suud, tühjad vankrid, kõik otsitakse hoolega läbi. Tarvis rutata: kes teab kui kaua pidu võib kesta. . .

Pöösastikus valitseb vaikus ja rahu. Äkki ilmub kaugemalt metsa poolt nagu hall hõljuv lapike, vajub madalale peenrale, nägematult kraavi mööda ligineb pöösastikule ja kaobki sinna. Varblased ei pannud seda sugugi tähele. Nad käratsevad, hüplevad, nokitsevad paha aimamata edasi. Pihlaka okste vahelt aga piilub neid kaks punast silma nagu hõõguvad sõed. Säält varitseb oma saaki raudkull.

Salakavalalt ja liikumatult istub ta puuksal, kust läbi augu lehestikus võib vaadelda varblaste askeldamist. Hallil puukoorel, valguse ja varju laikude mängus on ta hoopis märkamatu isegi teravale silmale. Ainult silmad läigivad ahnes saagihimus. . . Raudkull tormaks küll lindude keskele, aga ta ei julge. Säälsamas põllul näeb ta viis künnivarest, keda ta vihkab hinge põhjani. Kunagi ei jäta varesed teda rahule, kui kohtub nendega lagedal väljal. Ja nende vastu on ta jõuetu.

Korraga näeb kull liginevat viljakoormat. Ta tõmbab pää õlgade vahele ja näib nüüd päris küturus tondina. Aga oksalt ta ei liigu. Liigutab vaid oma teravaid küüsi, nagu katsuks nende haaramise teravust.

Viljakoorma liginedes tõuseb linnuparv õhku, peatub hetkeks ja pöördub siis tagasi tuttavasse pöösastikku. Künnivaresed hüppavad ainult mõned sammud eemale. Juba laskuvad esimesed linnud pihlaka okstele, kui äkki kostab nende terav hädakisa. Kohkunud linnukesed paiskuvad tagasi ja kisades lendavad kiiresti teisele poole põllupeenrale, kuid siiski on juba hilja. Raudkull oli veelgi kiirem. Tema teravad küüned tungisid tuksuvasse, verisoojasse kehha ja ta ise on kadunud. . .

Nüüd istub ta metsasalul puuksal. Aplalt purustab ta varblase pää, otsib maitsevamaid lihaticikesi, õgib neid ühes kontidega. Ülejäänud visatakse hoolimatult kõrvale. Siis rahustub rüüvel ja seedib.

Lennunahk katab kulli silma, aga juba kõige väikesema kröbina või isegi varju liikumise puhul avaneb terav, uuriv pilk. Rõõvrüütlil elu ei ole mitte tukkumiseks.

J. K.

Vaatlusülesanne.

Sügis on ukse ees. Puud ja pöösad lõpetasid oma aasta kasvu. Vikerlased-loodusesõbrad mõitku oma kodu läheduses puid — mände, kuuski, kaski jne. — ja otsustagu: kuipalju puu suvel pike maks kasvas? Kuipalju ta tüves paksemaks muutus? Sellele lisada juure: kui vana on mõõdetud puu (igikaudselt)? Missugusel pinnal kasvab? Vaatluskoht.

Kirjeldused saata toimetusele 15. septembriks s. a. Parema töö eest määratakse auhinnaks: „Loodus ja inimene“, toim. M. Nurmik. Kevad. Suvi.

Löö sekka!

Vikerlaste mõttevahetus-osa.

Noor vikerlane Miki-Hiireke saatis toimetusele terve rea küsimusi meie ajakirjas avaldamiseks. Neist avaldame ühe kohe lugejaile vastamiseks. Teised jäävad ootama järke; on ju meil ka teistelt lugejailt oodata küsimusi, millele tahetakse vastuseid lugeda „Vikerkaares“. Ühe küsimuse asetab Miki-Hiireke toimetusele endale: Kas ei saaks asja nii sääda, et „Vikerkaar“ ilmuks 12 korda aastas? On küll igav oodata kogu suve otsa. Seda on toimetus kuulnud mitmeltki sõbralt. Võib-olla tulevikus saame ka nii kaugele. Tänavu ongi meil tellijaid palju rohkem. Asi hakkab juba kujunema nii, et iga enam arenenud kooliõpilane tellib endale ise „Vikerkaare“; ei lepi enam kooli raamatukogu eksemplariga — kes see jõuab oodata, kunas selle säält viimati saab! Toimetus aga arvab esialgu nii: kui tellimisraha juure tuleb, kulutame selle esialgu sellele, et sisu saaks veelgi huvitavam. Kui üle jääb, ehk saame siis ka paar numbrit rohkem. Eks näe. Muidugi tulevad kõik osad ka ses aastakäigus, mis lugejaile on seni meeldinud.

Eriti huvitavaks katsume teha lugejate-vikerlaste kaasabil oma „Löö sekka!“ osa. Ja nüüd Miki-Hiirekese

Küsimus nr. 1. Kus saatsid mööda suve ja mis oli tähtsaim sündmus suve jooksul?

Kõiki, kes soovivad vastata küs. nr. 1-le, palume saata vastused toimetusele kuni 10. sept. aad.: „Vikerkaare“ toimetusele Tallinnas, või lasta isiklikult „Vik.“ kirjakasti K. K. Ü. „Töökool“ V. Roosikrantsi t. 3.

Palume kirjutada vastused lehekese või postkaardi ühele küljele ja varjunimega. Koos teatada ka oma õige nimi ja aadress. See viimane on toimetusele teadmiseks; ajakirjas ilmub ainult varjunimi. Varjunimi valitagu hästi huvitav, et seda poleks tarvis hakata muutma. Siis jääb see ka teistele lugejaile meele ja igaüks ootab põnevusega, mis üks või teine seekord jälle vastab.

Armsaile vikerlasile hääd uut kooliaastat soovides

Toimetus.

Pääle kooliraamatute peab igal õpilasel olema ka meelelahutusraamatuid. Neist parimaist on valida kolm, kas

„Vikerkaar“ I köide, hind 1 kr. 50 s.

„Vikerkaar“ II köide, hind 1 kr. 50 s.

või

H. Valma Suur sõit, hind 1 kr. 25 s.

Kõige parem, kui õpilasel on kõik kolm, siis on rõõm täielik.

Arva, arva, mõista, mõista

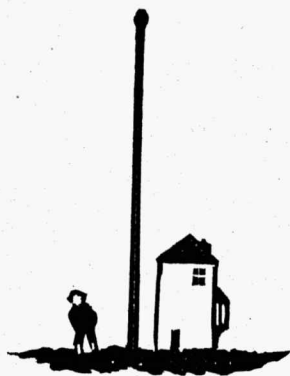
Jätkame oma kõvade pähklite puremist. Et see lõbus päämurdmistöö oleks kahekordselt kroonitud, siis annab „Vikerkaar“ iga nr. ülesannete parimale lahendajale autasuks 1 kr. eest raamatuid. Lahendused saatke postkaardiga aadr.: „Vikerkaare“ toimetusele Tallinnas, või laske isiklikult „Vikerkaare“ kirjakasti k. k. ü. „Töökool“, V. Roosikrantsi t. 3.

5. Lipuvarras.

„Isa, kui pikk see meie lipuvarras on?“ küsis Peedu.

„Noh, küllap sa oskad seda isegi arvutada,“ lausus isa, matemaatika õpetaja. „Sa oled nüüd täpsalt 135 sm. pikk ja päike paistab, nii et võid hõlpsasti mõõta oma varju. Kui oled selle teinud, siis mõõdad ka lipuvarda varju, ja nüüd on kõrguse ehk lipuvarda pikkuse määramine üsna kerge asi.“

Peedu mõttis oma varju ja leidis, et see on 180 sm. pikk; siis mõttis lipuvarda varju ja sai 21,6 m., kuid säälkohal langes varda otsa

vari maja seinale ja lõppes 1,5 m. kõrgusel maast.

Milline oli lipuvarda kõrgus?

Toimetused: J. Käis, J. Parijõgi, O. Luts, A. Oengo-Johanson, M. Nurmik, H. Valma, H. Tõnisson, L. Jürisson, A. Burmeister. Vastutav ja tegev toimetaja: M. Nurmik, Tallitusjuht: H. Valma. Väljaandja: „Töökool“. Toimet. ja talit.: Tallinna, V. Roosikrantsi 3

Tellimishind: aastas 2 kr. 50 s., poolaastas 1 kr. 25 s., üksiknr. 25 s.

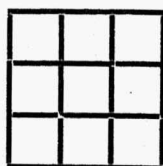
Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutised.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse trükikoja, Pikk t. 2. 1931.

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR

6. Tikumõistafis.

Allolevast tikukujundist tuleb ära võtta 6 tikku, nii et 3 ruutu jääks järele.

7. Vesikiik.

Kui meisterdame sellise kiige, nagu pildil: kaks klaaskera, milliseid ühendab kaaluteljele asetatud klaastoru, ja paneme selle veega osaliselt täidetuna päikesepaistesse nii, et teine, ülemine kera oleks alati varjus, — mis sünnib siis ja miks see niiviisi sünnib?

8. Kui palju kaalub õhk?

Kui viie hariliku toa õhk suruda vedelkehaks, kas arvaksid suutvat üles tõsta selle õhuhulga?